

Milli Məclisdə "Parlementarizm: ənənələr və perspektivlər" mövzusunda Beynəlxalq Parlament Konfransı keçirilib

Dekabrin 7-də Milli Məclisdə "Parlementarizm: ənənələr və perspektivlər" mövzusunda Beynəlxalq Parlament Konfransı keçirilib. Konfransda 13 ölkənin parlamentindən və beynəlxalq təşkilatlardan 100-ə yaxın nümayəndə iştirak edib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsindən bildirilib ki, tödbiri giriş nitqi ilə açan Milli Məclisin Sədri Sahibe Qafarova dəst və qardaş ölkələrin parlamentlərinin təmsilçilərini salamlayaraq deyib ki, konfransın mövzusu olduqca aktualdır. O qeyd edib ki, ölkələrimizin siyasi həyatında parlamentlərin oynadığı rol danılmazdır. Belə ki, onlar qanunvericilik hakimiyyəti funksiyasını yerinə yetirməklə, dövlətin idarə olunmasında fəal iştirak edirlər.

Spiker parlamentlərin rolunun daha da gücləndirilməsi, əməkdaşlığın və birgə fəaliyyətin genişləndirilməsi məsələlərinə həsr olunmuş bu konfrans çərçivəsində aparılacaq müzakirələrin faydalı olacağına inamını ifadə edib.

Milli Məclisin Sədri diqqətə çatdırıb ki, parlamentlərimizin bugünkü fəaliyyətinə ölkələrimizdə uzun illər ərzində formalşılmış parlamentarizm ənənələrinin və təcrübələrinin təsiri olduqca böyükdür. Azərbaycanda mövcud olan parlamentarizm ənənələrindən danışan Sahibe Qafarova 1918-ci ildə yaradılmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin parlamentinin fəaliyyətini xüsusi qeyd edib.

O vurğulayıb ki, konfransın məhz bu gün keçirilməsi heç də təsadüfi deyil. Belə ki, Azərbaycan parlamentinin ilk icası 106 il öncə, məhz dekabrin 7-də keçirilib.

Spiker bildirib ki, bütün müsəlman Şərqiində o dövrün ən mütərəqqi, demokratik prinsipləri əsasında formalşdırılmış ilk qanunverici orqan olan Azərbaycan Parlamenti öz fəaliyyəti dövründə milli dövlətciliyin və müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, siyasi, iqtisadi, mədəni, elmi və digər sahələrdə hüquqi bazarının yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atmışdı.

Cəmi on yeddi ay fəaliyyət göstərsə də, 11 müxtəlif partiyanın təmsil olunduğu, 99 üzvü olan parlament həmin dövr ərzində 145 iclas keçirib, 270-dən artıq qanun layihəsinə müzakirəyə çıxarıb, 230-a yaxın qanun qəbul edib. 1920-ci ilin aprelində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin süqutu uğraması ilə parlament də öz fəaliyyətini dayandırıb.

Sahibe Qafarova qeyd edib ki, Azərbaycanda sovet hakimiyyəti illərində parlament məhdud səlahiyyətlərə malik idi. Bununla belə, formal xarakter daşımاسına baxmayaraq, parlamentin həmin dövrdəki fəaliyyəti parlamentarizm ənənələrinin qorunub saxlanması baxımdan faydalı olub.

Milli Məclisdə "Parlementarizm: ənənələr və perspektivlər" mövzusunda Beynəlxalq Parlament Konfransı keçirilib

Əvvəli 1-ci səh.

Azərbaycanın 1991-ci ildə müstəqilliyini bərpa etməsinin parlamentimizin tarixində yeni dövrün başlanması ilə yadda qaldığını deyən spiker Sahibə Qafarova qeyd edib ki, həmin dövrün ilk illeri olduqca mürəkkəb şəraitdə keçirdi. Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçıq fəaliyyətinin genişlənməsi, siyasi, iqtisadi və sosial çöküş, hakimiyyətdaxili çəkişmələr səbəbindən ölkənin parçalanmaq həddində çatması parlamentin işində də özünü açıq bürüzo verirdi.

Məhz belə bir məqamda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 1993-cü ilin iyununda haki-

miyyətə qayıdişi nəinki dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması ve inkişaf etdirilməsi üçün həlli dəci məqam oldu, həm də mahiyyət etibarilə yeni parlament institutunun formalşdırılması baxımından həyatı əhəmiyyət kəsb etdi.

Heydər Əliyevin böyük siyasetə qayıdişi məhz parlamente başladı. Ulu Öndər parlamente rəhbərlik etdiyi dörd aya yaxın müddət ərzində Azərbaycan parlamentarizmi tarixinin keyfiyyətə yeni mərhələsinin əsasını qoysdu.

Onun həm bu müddətdə, həm də sonradan prezidentlik dövründə qəbul etdiyi qərarlar, irəli sürdüyü töşəbbüsələr müstəqil dövlətimizin hüquqi bazasının yaradılıb inkişaf etdirilməsində, parlamentin real hakimiyyət orqanına əvvəlmiş rol oynadı.

Milli Məclisin Sədri bildirib ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu olduğu kimi, müasir parlamentimizin də banisidir. Və bu parlament öz fəaliyyətində ötən dövrlərdə formalşılmış ənənələrə əsaslanır, müstəqillik və dövlətçilik amallarını təcəssüm etdirir.

Bu gün Milli Məclis Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin ölkəmizə böyük uğurlar və qələbələr qazandıran milli inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi prosesini öz qanunvericilik fəaliyyəti ilə töhfə verir.

Spiker diqqətə çatdırıb ki, ölkələrimizin və xalqlarımızın mənafələrinin təmin olunması işi parlamentlərin rolu nümunədir. Onların qanunvericilik və təmsilçilik funksiyalarının daha da gücləndirilməsinə labüb edir. Bu çərçivədə parlamentlər arasında ortaq maraqlara əsaslanan əməkdaşlıq məsələləri keyfiyyətə yeni xarakter alır. Bu mənada, son dövrlərin mühüm təzahürlərindən biri olan parlament diplomatiyası xüsusilə diqqəti cəlb edir.

Həqiqətən də, parlamentarizmin hazırlığı inkişaf mərhələsinin əsas məqamlarından biri də budur ki, ölkədaxili siyasi sistemin əsas sütunlarından olan parlamentlərin fəaliyyəti artıq milli sərhədlərlə kifayətlənmir. Bu fəaliyyət həm də regional və global müstəviye çıxır.

Spiker bildirib ki, müəyyən etdiyimiz hədəflərə çatmaq üçün parlament diplomatiyası ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda qarışlıqlı faydalı əməkdaşlıqlar, səmərəli dialoq, on yaxşı təcrübələrin paylaşılması, üzləşdiyimiz çağrışılardan qarşısında səyərlərin birləşdirilməsi kimi böyük imkanları malikdir. Bütün bunlar parlament diplomatiyasının mühüm cəhətləridir.

Lakin təsəssüf ki, bu gün bir sıra ölkələrdə parlamentlər hansısa siyasi maraqlardan asılı vəziyyətə düşərək, təzyiq, şəntaj, böhtən və ikili standartlar aləti şəhərə çevrilirler.

Milli Məclisin Sədri qeyd edib ki, konfrans iştirakçıları Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə - Füzuli, Şuşa, Xankəndi

və Xocalı şəhərlərini ziyarət edəcəklər. Səfər çərçivəsində qonaqlar Azərbaycan torpaqlarının 30 illik işğalının ağır nəticələrinin, Ermənistan tərəfindən işğal dövründə töredilmiş vəhşiliklərin, yerle yeksan edilmiş şəhər və kəndlərin, dağıdılmış tarixi, mədəni və dini abidələrin canlı şəhidi olacaqlar. Lakin qonaqlar eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və böyük səyərlər ilə höyətə keçirilən irimiqyaslı abadlıq-quruculuq işləri ilə tanış olacaqlar.

Spiker qeyd edib ki, 2020-ci ilin payızında 44 günlük Vətən müharibəsi və 2023-cü ilin sentyabrında anti-terror tədbirləri 30 illik işğala və haqsızlığa son qoysdu, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyini təmin etdi. Eyni zamanda məhz ölkəmizin təşəbbüsü ilə Cənubi Qafqazda uzunmüddəti sülhün və sabitliyin yaradılması imkanlarına da yol açıldı.

Bütün bu proseslər fonunda isə bir səra Qərb ölkələri və onların parlamentləri, AŞPA və Avropa Parlamenti kimi qurumlar Azərbaycana qarşı yalan ittihamlar üzərində qurulmuş böltən və dezinformasiya kampaniyaları aparır,

ölkəmizin daxili işlərinə müdaxilə edirlər. Bunun yeganə səbəbi isə Azərbaycanın kimlərinə diktosun rədd edərək, öz torpaqlarını işğaldan azad etməsi və milli maraqlarla əsaslanan müstəqil siyaset həyata keçirməsidir.

Bu tip toxribatlar BMT-nin İqlim Dəyişməleri üzrə Çərçivo Konvensiyasının Tərəflər Konfransının Bakıda keçirilmiş 29-cu sessiyası dövründə özünü aşkar şəkilde bürüzə verdi. Azərbaycanın iqlim dəyişmələri kimi qlobal problemlə mübarizədə bütün dönyanın səyərlərini birləşdirməyə çalışıldığı bir dövrdə, öz dar siyasi maraqlarını gündə dairələr və qlobal tədbiri boykot çağrıması edir, ölkəmizə qarşı absurd iddialar səsləndirirdilər. Lakin onların bu toxribatları neticəsiz qaldı.

COP29 ən yüksək seviyyədə keçirildi və əhəmiyyətli nəticələrin əldə olunması ilə başa çatdı. COP29 çərçivəsində Parlament Toplantısı təşkil etməklə bizlər də bu mühüm prosesə öz töhfəmizi verdik.

Milli Məclisin Sədri çıxışının sonundan diqqətə çatdırıb ki, təsəssüf ki, əsaslı təzyiqlər, ikili standartlar, daxili işlərə müdaxilələr müasir dövrdə ölkələrimizin tez-tez qarşılıqlı negativ hallarını təsdiq etdirərək, özlərini qlobal tədbiri boykot çağrıması edir, ölkəmizə qarşı absurd iddialar səsləndirirdilər. Lakin onların bu toxribatları neticəsiz qaldı. COP29 ən yüksək seviyyədə keçirildi və əhəmiyyətli nəticələrin əldə olunması ilə başa çatdı. COP29 çərçivəsində Parlament Toplantısı təşkil etməklə bizlər də bu mühüm prosesə öz töhfəmizi verdik.

Milli Məclisin Sədri çıxışının sonundan diqqətə çatdırıb ki, təsəssüf ki, əsaslı təzyiqlər, ikili standartlar, daxili işlərə müdaxilələr müasir dövrdə ölkələrimizin tez-tez qarşılıqlı negativ hallarını təsdiq etdirərək, özlərini qlobal tədbiri boykot çağrıması edir, ölkəmizə qarşı absurd iddialar səsləndirirdilər. Lakin onların bu toxribatları neticəsiz qaldı. COP29 ən yüksək seviyyədə keçirildi və əhəmiyyətli nəticələrin əldə olunması ilə başa çatdı. COP29 çərçivəsində Parlament Toplantısı təşkil etməklə bizlər də bu mühüm prosesə öz töhfəmizi verdik.

Spiker bildirib ki, müəyyən etdiyimiz hədəflərə çatmaq üçün parlament diplomatiyası ikitərəfli və çoxtərəfli əsasda qarışlıqlı faydalı əməkdaşlıqlar, səmərəli dialoq, on yaxşı təcrübələrin paylaşılması, üzləşdiyimiz çağrışılardan qarşısında səyərlərin birləşdirilməsi kimi böyük imkanları malikdir. Bütün bunlar parlament diplomatiyasının mühüm cəhətləridir.

Lakin təsəssüf ki, bu gün bir sıra ölkələrdə parlamentlər hansısa siyasi maraqlardan asılı vəziyyətə düşərək, təzyiq, şəntaj, böhtən və ikili standartlar aləti şəhərə çevrilirler.

Milli Məclisin Sədri qeyd edib ki, konfrans iştirakçıları Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə - Füzuli, Şuşa, Xankəndi

O, Azərbaycan parlamentinin öz fəaliyyətini demokratik prinsiplər əsasında qurduğunu qeyd edib. Eyni dilə, dinə, mədəniyyətə mənsub Türkiyə ilə Azərbaycan arasında möhkəm dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin olduğunu, iqtisadi, ticarət və digər sahələrdə əməkdaşlığından dinamik inkişaf etdiyini bildirib. Türkənin hər zaman, o cümlədən 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanı dəstəklədiyini, ölkələrimiz arasında müttəfiqlik münasibətlərinə dair imzalanmış Şuşa Beyannomasının vacibliyini vürgüləyib. Fuat Oktay dövlətlərarası münasibətlərin möhkəmlənməsinə öz töhfəsini verən Türkiyə Böyük Millət Məclisi ilə Azərbaycan Milli Məclisi arasında əlaqələrin genişləndirildiyini, deputatlarımızın həm ikitərəfli qaydada, həm də beynəlxalq platformlarda qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı etdiyini bildirib. O, dövlətlərimiz, parlamentlərimiz və xalqlarımız arasındakı qardaşlıq münasibətlərinin daim mövcud olacağına əminliyini söyləyib.

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Türkə-Azərbaycan parlamentlərə dəstluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayırm çıxışında Azərbaycan parlamentinin tarihi günü ilə bağlı xoş arzularını söyleyib, müsəlman Şərqiñin ilk demokratik respublikasının parlamentinin mühüm işlər gördüyündən deyib. O, Türkənin hər zaman Azərbaycanın yanında olduğunu qeyd edərək, ölkəmizin Vətən müharibəsi və antiterror tədbirləri nəticəsində öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini tam bərpa etdiyini məmənunluqla vürgüləyib. Şamil Ayırm Azərbaycanın regionda və dünyada rolinin artdığını vürgulayaraq, ölkəmizin bir çox beynəlxalq tədbirə uğurla evsahibliyi etdiyini, o cümlədən bu yaxınlarda yüksək seviyyədə təşkil olunmuş COP29 konfransının qlobal iqlim diyəsiyikli ilə mübarizəyə mühüm töhfələr verdiyini qeyd edib.

TBMM-in Azərbaycanla dəstluq qrupunun rəhbəri Qəribi Azərbaycana qayıdış məsələsinə toxunaraq bildirib ki, vaxtılıq öz yurdlarından didərgin düşmənəzərəzələr və tədbirlərini təqdim etdiyi qəbul edilməsi də məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun rəhbərliyi ilə qəbul olunan müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasının hüquqi, demokratik dünyəvi dövlət quruculuğunu əsaslarını müəyyən etdi, yeni siyasi sistemini yaranmasına yol açdı, habelə hakimiyyət bölgüsü təmin olundu, dövlət hakimiyyəti sistemində parlamentin yeri və rolu müəyyən edildi. Parlamentin müasir standartlara uyğun fəaliyyət mexanizmi yaradıldı.

Deputatlar bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyətin bütün sahələrində təqdirolayıq uğurların əldə edildiyini, sabitliyə, tərəqqiyə nail olunduğunu, ölkəmizin beynəlxalq məqyasda söz sahibi olduğunu vürgulayıblar. Öləkə rəhbərliyinin daim Milli Məclisi böyük qayğı və diqqətə ya-

nəşdini söyləyib. Bildirilib ki, dövlət başçısının təşəbbüsü ilə Milli Məclisin qəbul etdiyi qanunvericilik aktları Azərbaycanın siyasi sistemini, iqtisadiyyatının dəha da möhkəmlənməsini, vətəndaşlarının sosial müdafiəsinin və rifahının yüksəlməsini təmin edir.

Çıxişlarda qeyd olunub ki, Azərbaycan parlamenti ümummilli məqsədlərin həyata keçirilməsində dövlət başçısının dəstəkləmək üçün bütün imkanları saforbor edib.

Deputatlar bu gün parlament diplomatiyasının müvəffeqiyətli inkişaf etdiyini, bir çox ölkənin parlamenti ilə qarşılıqlı əlaqələrin qurulduğunu bildiriblər. Milli Məclisin Sədri Sahibe Qafarovanın uğurlu fəaliyyəti sayəsində Azərbaycan parlamentinin beynəlxalq əlaqələrinin daha da genişləndiriləcəyini qeyd ediblər. Milli Məclisin digər ölkələrin parlamentləri ilə beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən TÜRKPA çərçivəsində möhkəm əməkdaşlıq əlaqələrindən danışıblar.

Beynəlxalq Konfransda Rusiya Federasiyası Federal Məclisinin Federasiya Şurasının Elm, təhsil və mədəniyyət komitəsi sədrinin birinci müavini İlyas Umanoxov, Qazaxstan Respublikası Parlament Senatının Beynəlxalq əlaqələr, müdafiə və tohlükəsizlik komitəsinin katibi Darxan Kıdırəli, Özbəkistan Respublikası Ali Məclisi Senatının Gənclər, mədəniyyət və idman komitəsinin sədri Orzügül Kozixonova, Tacikistan Respublikası Ali Məclisinin Sosial məsələlər, səhiyyə, elm, təhsil, mədəniyyət, gənclər və qadın siyaseti komitəsinin sədri Məhəmmədşah Gülvəz, Türkiye Böyük Millət Məclisinin Cumhuriyyət Xalq Partiyası Qrupunun sədri müavini Murat

Emir, İraq Respublikası Nümayəndələr Şurasının İnsan hüquqları komitəsinin sədri Ərşad Əl-Salih, Belarus Respublikası Milli Assambleyası Respublika Şurasının Qanunvericilik və dövlət qu-ruculuğu məsələləri üzrə daimi komitəsinin sədri müavini Aleksey Vasiliev, Gürcüstan Parlamentinin İnsan hüquqları və vətəndaş integrasiyası komitəsinin sədri müavini Səvalan Mirzəyev, Türkə Böyük Millət Məclisinin Millyiyyətçi Hərəkat Partiyası Qrupunun sədri müavini Filiz Kılıç, Malayziya Nümayəndələr Palatasının Beynəlxalq əlaqələr və ticarət komitəsinin sədri Vonq Çen, Türkiye Böyük Millət Məclisinin Ədliyyə komissiyasının sədri Cüneyt Yüksel, Qırğız Respublikası Jəqorku Keneşinin Azərbaycan Respublikası ilə əməkdaşlıq üzrə dostluq qrupunun rəhbəri Səidbek Zulpuyev, Türkə Böyük Millət Məclisinin Reqəmsal Media Komissiyasının sözçüsü Zeynep Yıldız, Türkə Böyük Millət Məclisinin üzvü Süreyya Öneş Derici, Pakistan İsləm Respublikası Milli Assambleyanın üzvü Sərdar Əmmər Əhməd Khan Leğhari, Türkə Böyük Millət Məclisinin üzvü Kürşəd Zorlu, TÜRKPA-nın Baş katibi Mehmet Süreyya Er çıxış edərək fikirlərini bölüşüb.

Qonaqlar Azərbaycan parlamentinin fəaliyyətini, parlamentlərə əlaqələrin inkişafına verdiyi töhfəni yüksək dəyərləndiriblər. Azərbaycanın qazandığı uğurlarda parlamentin böyük rolunu olduğunu vürgüləyiblər. Qeyd edilib ki, Milli Məclis Azərbaycanın inkişaf edərək regionda lider ölkəyə çevriləcəyini məhəmmət töhfələr verir.

Xarici ölkələrin parlamentlərini ölkəmizin qurduğu dostluq əlaqələrindən, Azərbaycanda hökm sürən tolerantlıqdan, demokratik inkişafdan məmənluqlarını ifadə ediblər. Ölkəmizin beynəlxalq məsələlərlə bağlı uğurlu siyaset yürütdüyünü söyləyiblər. Onlar təmsil etdiyi ölkələrin Azərbaycanla hərtərəfli əməkdaşlığın genişləndirilməsində maraqlı olduqlarını deyiblər. Bildirilib ki, Azərbaycan beynəlxalq seviyyədə tohlükəsizliyin təmin edilməsini öz töhfələrini verir. Ölkəmiz tərəfindən mədəniyyətlərə, dövlərə, diałogun təbliği sahəsində mühüm addımlar atılıb. Qeyd edilib ki, bu gün Azərbaycanda multikulturalizm ənənələri formalşasib. Bakıda keçirilən bir çox mühüm əhəmiyyətli beynəlxalq tədbirlər beynəlxalq təşkilatlar, dünya ictimaiyyəti tərəfindən yüksə